באטור

אגדה בוריאטית

בגדה השמאלית של נהר אירקוט, בקרבת הרי סאייאן, נמצא מקום בשם באטור. תכף אספר לכם מאין השם הזה.
לפני כמחצית האלף השנים, ליד סאייאן חי גיבור גדול בשם אולונגוי. כולם ידעו שאין חזק ממנו בסביבת סאייאן, אך איש לא פחד מאולונגוי, כי הוא לא הזיק לאף אחד, לא העליב אפילו את הקטנים והחלשים ביותר.
אולונגוי חי במשפחתו באושר ובשמחה וימים שלמים טיפל באחותו הקטנה, אמאר.
יכול להיות שאולונגוי היה ממשיך לחיות כך, ואיש לא היה נוכח לכוחו המיוחד. אך קרתה פעם צרה.
באזור של סאייאן הופיע אורח לא-קרוא, חאראחאן, שאחותו של אולונגוי מצאה חן בעיניו.
חאראחאן שלח שדכנים ליורטה של אולונגוי כדי שיבקשו את ידה של אמאר בשבילו. אולונגוי ואמאר קיבלו את השדכנים וביקשו שחאראחאן לא ישלח יותר שדכנים, אלא יבוא בעצמו.
השדכנים חזרו לחאראחאן וסיפרו לו זאת. חאראחאן התרגז מאוד והחליט שתשובתו של אולונגוי היא נועזת ומעליבה.
הוא אמר לאנשיו "מעולם עוד לא העליבו אותי כך. עד עכשיו, כששלחתי שדכנים, האישה עם משפחתה באו אלי, ואת התנאים גמרנו בביתי. אני עוד אכריח את אולונגוי הזה לזחול לרגליי.,

ובמילים אלה קפץ חאראחאן על סוסו ורכב לסאייאן, שם חי אולונגוי עם אחותו אמאר. הוא עצר ליד פתח היורטה שלהם וקרא "מי כאן חי, צא החוצה!"
כשאולונגוי שמע את רעש פרסות הסוס וקול של איש לא מוכר, יצא אולונגוי מהיורטה, ואחריו אחותו.
כשחאראחאן ראה את הנערה בעלת צמה שחורה עד

הארץ, נעלם חאראחאן דום ולא הצליח להוציא אף מילה.
כשהתעשת, חאראחאן הגאה לא בירך אפילו את הבאים לקראתו, אלא רק צעק בקול רם איך העזו לענות כך לשדכנים שלו.
אולונגוי לא אבד את שליטתו העצמית אלא בשקט ענה לחאראחאן "כנס-נא ליורטה שלי. שם נדבר. בדברים כאלה לא דנים אנשים, כשאחד יושב על סוס ושני עומד על הארץ."
מילים אלה הרגיזו את חאראחאן עוד יותר. הוא ירק על הארץ, אך אולונגוי לא שם לב לעלבון, הסתובב עם גבו אל חאראחאן וחזר לתוך היורטה. אמאר התחילה ללכת אחרי אחיה. אך לא הספיקה לעשות אפילו שלושה צעדים כשחאראחאן זרק עליה פלצור, מיד משך אליו, והעלה על האוכף שלו. אמאר עוד הספיקה לצעוק "אחי!" וחאראחאן כבר דהר אתה בשדות.
כשאולונגוי קפץ מהיורטה יכול היה לראות רק את זנבו של סוס חאראחאן. הוא קפץ מיד על סוס שלו ובכל הכוח רדף אחרי חוטף אחותו. לא צריך היה לשכנע את הסוס. כשבעליו ישב עליו הוא ידע שאין להתמהמה כדי שבעליו יהיה מרוצה.

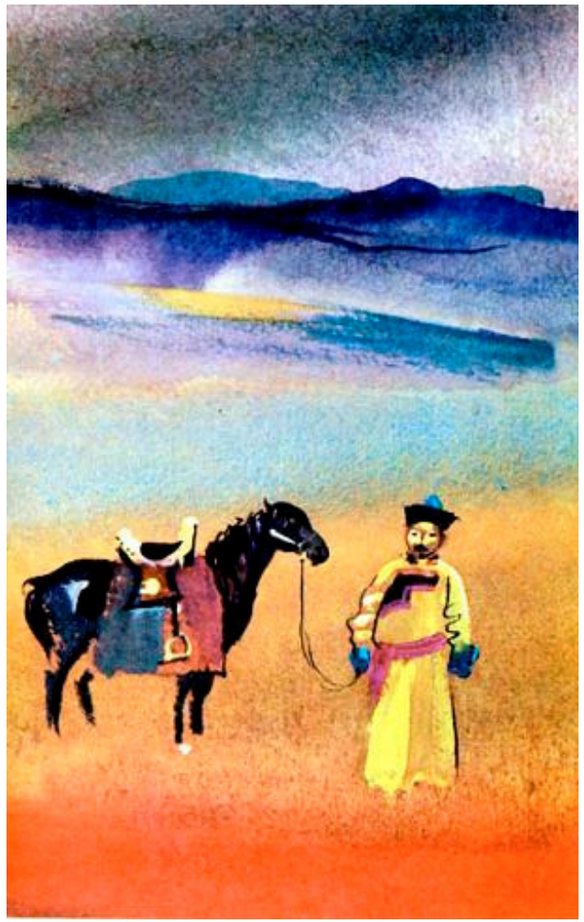

תוך רגעים השיג אולונגוי את הגנב. תוך רכיבה הוא הפיל את חאראחאן מסוסו, חטף את אחותו ורכב הביתה.
אבל כשהתעשת חאראחאן הוא מיהר שוב ליורטה של אולונגוי.
הפעם בעל הבית לא יצא כדי לברכו, אלא אמר "לך מכאן חאראחאן, פן יקרה לך דבר מה רע."
"נער כזה כמוך אמית במכה מהירה אחת!" צעק מולו חאראחאן.
"תנסה" ענה אולונגוי.
"אתה פחדן פתטי!" המשיך לצעוק חאראחאן "אתה יודע רק לקפוץ גבוה. אם תרצה, הבה נתמודד פנים אל פנים!"
"טוב" ענה אולונגוי.
הם נדברו להיפגש ברחבת יער, בה היה שטח ריק, ושם

להתמודד. אך כשחאראחאן ירד מסוסו, אולונגוי שרק כל כך חזק שחאראחאן הפסיק לשמוע בשתי אוזניו.
"תפסיק לשרוק!" קרא חאראחאן "בוא להיאבק באבנטים!"
הם חגרו אבנטים ובאו זה לקראת זה. אולונגוי שם אצבע אחרי אבנט של חאראחאן, משך, והאבנט התפרק לחתיכות קטנות.
חאראחאן הבין את כוחו של אולונגוי, אך לא מוכן היה להיכנע. הוא ציווה על אנשיו להרוג שני סוסים ומעורות הסוסים להכין לו אבנט טוב וחזק. לא הספיק לצוות ואבנט כזה היה כבר על מותניו. אך אולונגוי משך את האבנט בשתי אצבעות וזה התפרק לחתיכות קטנות.
עכשיו אולונגוי הביט על חאראחאן הגאה ואמר "אעשה לך אבנט בעצמי." הוא הלך ליער, שבר ענפי לבנה גמישים ועטף את חאראחאן מהראש ועד הרגליים.
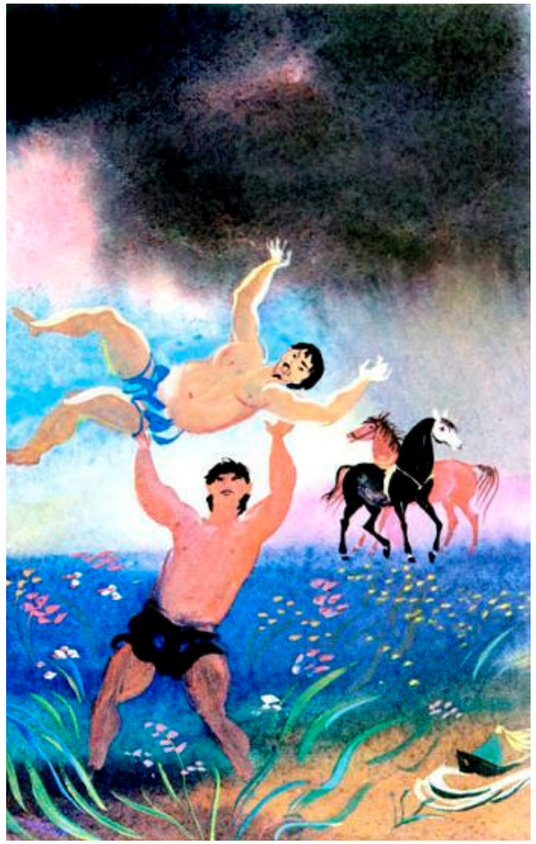
חאראחאן התחיל להתחנן שיוריד ממנו את ענפים. אחרי ששחרר את חאראחאן הציע אולונגוי להתמודד בלי אבנטים. חאראחאן שכבר התחיל להתבייש, הסכים. אבל אז אולונגוי תפס את חאראחאן בשתי ידיים וזרק אותו לגדה השנייה של נהר אירקוט.
שם, עד היום, אפשר לראות אגם קטן ומסריח. אגם זה נוצר מנפילתו של חאראחאן, ושם נרקבות עצמותיו.
ובגדה שממנה זרק אולונגוי את חאראחאן נמצא באטור שבשפתנו פירושו "גיבור". בזמנים רחוקים עוד סיפרו הזקנים "כאן בימי קדם באטור שלנו שמר על כבוד של בוריאטים."
ואת המקום שבו נולד אולונגוי קראו פעם אולונגוי, והיום נקרא אולונט. בשפת בוריאטים זה היינו-הך.